

## کودک گردشگر الهام بخش دنیای گردشگری

نجمه سلیمانپور<sup>۱</sup>\*

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۰۴/۲۲

### چکیده

کودک گردشگر الهام بخش دنیای گردشگری می باشد، حلقه گمشده ای که کمتر به آن توجه شده است. گردشگری بواسطه لمس مستقیم زندگی در فراسوی زندگی معمول، فرصت های بسیاری را برای ذهن کنجکاو و حساس کودک فراهم می کند تا بتواند بسیار بیشتر از والدینی که او را همراهی می کنند، آموزش ببیند و یا در ذهن خود، تاثیرات شگرف ایجاد کند. فضاهای سفر برای کودکان، بسیار بیشتر از بزرگترها با تاثیرات عمیق همراه است. گردشگری به عنوان یکی از سریعترین بخشهای اقتصادی در حال رشد است. کشورهای پیشرو در این بعد از فعالیتهای اقتصادی، سالانه سهم عمده ای از درآمدهای ناشی از ورود گردشگران را به خود اختصاص می دهند. گردشگری یک صنعت پایدار می باشد که موجب رونق اقتصادی و ایجاد اشتغال می گردد، گردشگری کودک نیز پدیده ای نوظهور می باشد که در حال افزایش است، کودک گردشگر می تواند در دنیای گردشگری الهام بخش باشد و با برنامه ریزی و فرهنگ سازی موجبات رشد اقتصادی کشور را فراهم آورد.

### واژگان کلیدی

صنعت گردشگری، کودک گردشگر، الهام بخشی، رشد اقتصادی

۱. کارشناسی ارشد مدیریت تحول، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس، چالوس، ایران.

(soleimanpournajmeh@gmail.com)

## مقدمه

دستیابی به رشد و توسعه از آمال همه جوامع و کشورهاست و همواره راهها و ابزارهای مختلفی جهت تحقق این هدف مورد استفاده قرار می گیرد. حوزه گردشگری یکی از پارامترهایی است که در کشورهای توسعه یافته مورد توجه ویژه قرار گرفته است ولی کشورهای در حال توسعه آن طور که باید به این مقوله توجه نداشته و سرمایه گذاری درخور و شایسته ای را در این زمینه انجام نداده اند. این درحالی است که این غفلت از سوی کشورهای چون ایران صورت می گیرد که از لحاظ قابلیت ها و پتانسیل های گردشگری بسیار غنی است (عربشاهی کریزی و آریان فر، ۱۳۹۲).

انسان از دیرباز میل و اشتیاق زیادی به سفر داشته است و سفر یکی از اجزای ضروری زندگی امروزی می باشد. از سوی دیگر گردشگری چنان توسعه پیدا کرده است که در سالهای اخیر به درآمدزاترین صنعت دنیا تبدیل شده و نقش بسیار مهمی در رشد و توسعه کشورها ایفا نموده است. به موازات رشد و توسعه گردشگری، بازارها و گونه های جدیدی از گردشگری نیز به وجود آمده است (آهنگران و همکاران، ۱۳۹۲). گردشگری کودک نوع جدیدی از گردشگری می باشد که باید توجه ویژه ای به آن داشت. کودکان نیز بخشی از جامعه گردشگری به شمار می روند و گردشگری کودک نوعی از گردشگری و از جمله مهم ترین حوزه های گردشگری به شمار می رود که با حساسیت های بسیاری همراه است. به نوعی الهام بخش دنیای گردشگری می باشند؛ بنابراین گردشگری کودک از مهم ترین مباحث گردشگری می باشد که در این مقاله به آن می پردازیم.

## گردشگری

گردشگری به عنوان یکی از سریع ترین بخشهای اقتصادی در حال رشد است. کشورهای پیشرو در این بعد از فعالیتهای اقتصادی، سالانه سهم عمده ای از درآمدهای ناشی از ورود گردشگران را به خود اختصاص می دهند. درواقع نه تنها گردشگری بزرگترین صنعت دنیاست بلکه روزه روز نیز در حال رشد است؛ به گونه ای که سازمان جهانی گردشگری پیش بینی می کند که در سال ۲۰۲۰ تعداد گردشگران ۱/۵ میلیارد نفر خواهد رسید. کشور ایران جزء ده کشور اول جهان از لحاظ جاذبه های گردشگری و جزء پنج کشور اول جهان از نظر تنوع گردشگری است. از این رو اهمیت دارد از قابلیتهای خود در توسعه گردشگری استفاده کند (امین بیدختی و نظری، ۱۳۸۸). اهمیت گردشگری موجب شده که دانشمندان و متخصصان این دانش هریک به نحوی به آن پرداخته و مبادرت به ارایه نظریه ها یا مدل های خاصی نموده اند که در جای خود حایز اهمیت است که مدل گان<sup>۱</sup>، مدل لیپر<sup>۲</sup>، مدل لاو<sup>۳</sup>، مدل هولدن<sup>۴</sup> و غیره را می توان نام برد. از گردشگری تعاریف زیادی مطرح شده است که در این جا به برخی از آن ها اشاره می شود. آرتور برومن<sup>۵</sup>، می گوید: جهانگردی مجموعه مسافرت هایی را در بر می گیرد که به منظور استراحت و تفریح و تجارت یا دیگر فعالیت های شغلی و یا این که به منظور شرکت در مراسم خاص انجام می گیرد و غیبت شخص جهانگرد از محل سکونت دایم خود در طی این مسافرت، موقت و گذرا می باشد. بدیهی است کسانی که اقدام به مسافرت های شغلی منظمی بین محل کار و زندگی خود می کنند مشمول این تعریف نمی شوند. قانون توسعه صنعت

<sup>1</sup>. Gunn

<sup>2</sup>. Leeper

<sup>3</sup>. Law

<sup>4</sup>. Holden

<sup>5</sup>. Artuz Broman

ایرانگردی و جهانگردی از جهانگردی این گونه تعریف می کند: منظور از ایرانگردی و جهانگردی عبارت است از هر نوع مسافرت انفرادی یا گروهی که بیش از ساعت بوده و به منظور کسب و کار نباشد. عده ای از جامعه شناسان جهانگردی را بیشتر یک پدیده ی جامعه شناسی می دانند. این عده جهانگردی را مجموعه روابطی می دانند که یک شخص (جهانگرد) در محل اقامت خود با انسان های ساکن در آن محل به وجود می آورد. گیلوی<sup>۶</sup>، یکی از کارشناسان برجسته ی اقتصادی اروپا، جهانگردی را این چنین تعریف می کند: تمام افرادی که کشور خود را به قصد کشور دیگری ترک و کمتر از یک سال در خارج اقامت نموده و برای هزینه اقامت خود هیچ چگونه درآمدی در کشور مورد بازدید نداشته باشد، جهانگرد شناخته می شوند. در تعریف دیگری آمده است: جهانگردی به سفری موقتی و کوتاه اطلاق شده که ضمن آن جهانگرد به مناطق های خارج از محل سکونت و کار خود، به منظور سیر و سیاحت سفر می کند (فلاح تبار و مدیری، ۱۳۹۰).

### گردشگری کودک

گردشگری کودک محور، گردشگری محسوب می شود که کودکان علاوه بر بازی کردن و بازدید از مناظری که برای آن ها لذت بخش است، به آموزش آن ها نیز کمک می کند (کیانی سلمی و نظری، ۱۳۹۶). به راستی امروزه صنعت گردشگری یکی از روبه رشدترین صنایع بشری به ویژه در دهه سوم از سده بیست و یکم میلادی به شمار می رود. لذا با توجه به استقبال پرشور گردشگران از خدماتی که در این صنعت در راستای اوقات فراغت آنان ارائه می شود همواره شاهد رشد گونه های سفر هستیم که در این میان یکی از جدیدترین گونه های سفر، گردشگری کودک و نوجوان است. یکی از موارد مهم در توسعه گردشگری، برنامه ریزی درخصوص رفع نیازهای گردشگران است. در این میان کودکان و نوجوانان در هنگام سفر از یک سو نیازهایی دارند که باید توسط متصدیان برگزاری تورها دیده شود و از سوی دیگر در برگزاری هرگونه تور به ویژه تورهای فرهنگی و طبیعت گردی باید تلاش کرد مطابق با نیازهای آنان در اماکنی همچون طبیعت و یا موزه ها و آثار تاریخی، شرایطی را همچون روایتگری از وقایع و رخداد های مهم و یا طراحی قصه و بازی، نقاشی یا مجسمه بازی برای تمرکز بر هوش دیداری کودکان ایجاد کرد، زیرا در عصر حاضر کودکان و نوجوانان سهم بالایی از مصرف سرانه درآمد خانواده را به خود اختصاص می دهند و از طرفی دیگر به دلیل تاثیر زیادی که بر نظر والدین دارند می توانند نه تنها در انتخاب مقصد سفر بلکه بر فعالیت های برنامه های مقصد نیز تاثیر بگذارند و این در حالی است که جدای از این موارد، مرحله رشد و نمو و شکل گیری هویت فردی و اجتماعی انسان در دوران کودکی اتفاق می افتد. از نگاه سازمان بین المللی یونسف، گردشگری کودک و نوجوان، نوعی از گردشگری است که نیازهای توسعه و پیشرفت کودکان مثل نیازهای اجتماعی و ذهنی در سنین مختلف را هدف قرار می دهد. امروزه کودکان و نوجوانان بیش از هر زمان دیگر نسبت به زمانهای گذشته، نیاز به کشف و تجربه زیبایی های جهان هستی دارند لذا گردش و سفر می تواند پاسخ بسیاری از سوالات بی پایان آنها را بدهد؛ و این در حالی است که با تغییر در زندگی شهرنشینی و به ویژه گسترش آپارتمان نشینی و محدودیت فعالیت کودکان و نوجوانان به نسبت هم سن و سالان خود در نسل های قبل و پناه آوردن روز افزون و بی حد و مرز آنان به دنیای مجازی، هم اینک بیشتر از هر زمان دیگر فقدان برگزاری تورهای گردشگری کودک و نوجوان احساس می شود؛ بنابراین با ایجاد زیر ساخت های مناسب و سپس اطلاع رسانی صحیح و بازاریابی هدفمند می توان ضمن جذب بسیاری از گردشگرانی که با کودکان

<sup>6</sup> Gilwie

خود به سفر می‌روند، جایگاه این نوع گردشگری را در ایران ارتقا بخشید تا از این طریق ضمن اندیشیدن به فتح بازارهای جدید، موجب اشتغالزایی و ارز آوری برای کشور در ایام پسا کرونا شود. (هارونی، ۱۳۹۹).

### کودک گردشگر الهام بخش دنیای گردشگری

زندگی امروز ما، در شهرهای شلوغ و خانه‌هایی آپارتمانی و بدون حیاط، کودکان را با چالش کودکی روبه‌رو کرده است بنابراین لازم است تا نیازهای کودکان برای تجربه دنیای اطراف را با سفر جبران کنیم و در این میان گردشگری کودک فرصتی است که این امکان را فراهم می‌کند. گردشگری کودک باعث شکوفایی خلاقیت کودکان، حفظ آداب و رسوم، آموزش و یادگیری، بهبود روابط و تعاملات اجتماعی، حفاظت از محیط زیست، مشارکت دادن کودکان در تصمیم‌گیری‌ها، بازی کردن و لذت بردن می‌شود و در این خصوص فضاهای دوستدار کودک در گردشگری اهمیت بسیاری دارد. درحالی که گردشگری کودک در کشورهای توسعه یافته به صورت تخصصی مورد توجه قرار گرفته و زیرساخت‌های لازم تأمین شده است اما ایران حتی با مفاهیم اولیه گردشگری کودک نیز بیگانه است بنابراین حداقل می‌توان با داشته‌های موجود تنها با کمی خلاقیت و ایده پردازی و نایده نگرفتن کودکان، لذت بازدید از برخی اماکن از جمله موزه‌ها را در آنها ایجاد کرد (مستغاثی، ۱۳۹۷). کودک گردشگر الهام بخش دنیای گردشگری می‌باشد، حلقه گمشده‌ای که کمتر به آن توجه شده است. گردشگری بواسطه لمس مستقیم زندگی در فراسوی زندگی معمول، فرصت‌های بسیاری را برای ذهن کنجکاو و حساس کودک فراهم می‌کند تا بتواند بسیار بیشتر از والدینی که او را همراهی می‌کنند، آموزش ببیند و یا در ذهن خود، تاثیرات شگرف ایجاد کند. فضاهای سفر برای کودکان، بسیار بیشتر از بزرگترها با تاثیرات عمیق همراه است. تاثیراتی که شاید به ظاهر ساده به نظر برسد اما عمیق و ریشه دار است و این را در خاطرات پس از سفر کودکان می‌توان یافت. هر اتفاق کوچکی در کودکی، از لمس یک سنگ گرفته تا دویدن و زمین خوردن در دامنه یک کوه، از دیدن یک پشه تا دیدن یک پلیکان و... حتی خوردن غذا در یک فضای جدید یا خرید یک وسیله در مقصد مورد نظر که برای کودک تازگی دارد، آنقدر تا مدت‌ها و حتی سالهای سال، خاطرات زیبایی برای کودک بر جای می‌گذارد که همیشه، حتی در بزرگسالی هم با همان هیجان کودکی قابل وصف است. اتفاقی که هرگز در تجربه‌های بزرگسالی تکرار نمی‌شود (محب علی، ۱۳۹۰). نیاز به گردشگری کودک به دنبال تغییراتی در ساختار اجتماعی جامعه ایران آرام آرام شکل گرفت. تغییراتی همچون تغییر سبک زندگی در ایران، تبدیل خانواده‌های گسترده به خانواده‌های هسته‌ای، رشد فزاینده مهاجرت و شهرنشینی، گسترش آپارتمان‌نشینی، فقر حرکتی کودکان و پدیده‌ای به نام "سندرم دوری از طبیعت" و بسیاری عوامل دیگر که موجب شکل‌گیری چنین نیازی در جامعه شد و ایده سفر و به ویژه طبیعت گردی کودکان را به راهی برای رفع گوشه‌ای از این دست نیازها تبدیل کرد (کارکوب، ۱۳۹۴). از طرفی گردشگری یک صنعت پایدار می‌باشد که موجب رونق اقتصادی و ایجاد اشتغال می‌گردد، گردشگری کودک نیز پدیده‌ای نوظهور می‌باشد که در حال افزایش است، کودک گردشگر می‌تواند در دنیای گردشگری الهام بخش باشد و با برنامه ریزی و فرهنگ سازی موجبات رشد اقتصاد کشور را فراهم آورد.

### نتیجه‌گیری

به راستی امروزه صنعت گردشگری یکی از روبه‌رشدترین صنایع بشری به ویژه در دهه سوم از سده بیست و یکم میلادی به شمار می‌رود. لذا با توجه به استقبال پرشور گردشگران از خدماتی که در این صنعت در راستای اوقات فراغت آنان ارائه می‌شود همواره شاهد رشد گونه‌های سفر هستیم که در این میان یکی از جدیدترین گونه‌های سفر،

گردشگری کودک و نوجوان است. کودکان و نوجوانان در هنگام سفر از یک سو نیازهایی دارند که باید توسط متصدیان برگزاری تورها دیده شود و از سوی دیگر در برگزاری هرگونه تور به ویژه تورهای فرهنگی و طبیعت گردی باید تلاش کرد مطابق با نیازهای آنان در اماکنی همچون طبیعت و یا موزه ها و آثار تاریخی، شرایطی را همچون روایتگری از وقایع و رخدادهای مهم و یا طراحی قصه و بازی، نقاشی یا مجسمه بازی برای تمرکز بر هوش دیداری کودکان ایجاد کرد، زیرا در عصر حاضر کودکان و نوجوانان سهم بالایی از مصرف سرانه درآمد خانواده را به خود اختصاص می دهند و نقش بسزایی در پیشرفت صنعت گردشگری دارند.

### منابع

- کیانی سلمی، صدیقه و نظری، نجمه، ۱۳۹۶، گردشگری کودک و نقش آن در حفاظت از محیط زیست و توسعه گردشگری پایدار، چهارمین کنفرانس بین المللی برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست، تهران.
- عربشاهی کریزی، آریان فر، مرتضی، ۱۳۹۲، گردشگری سلامت و قابلیت های گردشگری پزشکی-درمانی در ایران، فصلنامه فضای گردشگری، سال سوم، شماره ۹.
- آهنگران، جعفر، موسوی بازرگان، سید جلال، نظری اورکانی، سولماز، ۱۳۹۲، تدوین الگوی گردشگری قابل دسترس، فصلنامه علمی تخصصی، گروه مدیریت گردشگری، دانشکده مدیریت، دانشگاه علم و فرهنگ، سال دوم، شماره دوم.
- هارونی، کامران، ۱۳۹۹، گونه جدید گردشگری کودک و نوجوان و نقش آن در توسعه پایدار ایران، <https://chtn.ir/news/1399031965>
- فلاح تبار، نصراله، مدیری، مهدی، ۱۳۹۰، گردشگری به ویژه گردشگری دینی و زیارتی مهم ترین قطب توسعه پایدار (مطالعه موردی شهر کاشان)، فصلنامه علمی-پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، شماره اول.
- مستغاثی، شیرین، ۱۳۹۷، کودکان حلقه گمشده گردشگری ایران، <https://www.imna.ir/news/365475>
- امین بیدختی، علی اکبر، نظری، ماشاء الله، ۱۳۸۸، نقش بازاریابی در توسعه صنعت گردشگری، چشم انداز مدیریت، شماره ۳۲.
- محب علی، حمیرا، ۱۳۹۰، گردشگری و کودک، <http://tourism-children.blogfa.com>
- کارکوب، زهرا، ۱۳۹۴، بازارسازی، نیاز گردشگری کودک در ایران، <https://www.donyayesafar.com/n/3199>

## Child tourist inspires the world of tourism

Najmeh Soleimanpour<sup>\*1</sup>

Date of Receipt: 2021/06/22 Date of Issue: 2021/07/13

### Abstract

The tourist child inspires the world of tourism, a lost link that has received little attention. Accompany him, train him or make a wonderful impression on his mind. Travel spaces for children, far more than adults, are associated with profound effects. Tourism is growing as one of the fastest growing economic sectors. Leading countries in this dimension of economic activities, annually account for a major share of income from tourist arrivals. Tourism is a sustainable industry that leads to economic prosperity and job creation, child tourism is also an emerging phenomenon that is increasing, the tourist child can be an inspiration in the world of tourism and by planning and creating culture leads to economic growth Provided the country.

### Keywords

Tourism industry, child tourist, inspiration, economic growth

1. Master of Transformation Management, Islamic Azad University, Chalous Branch, Chalous, Iran. (soleimanpournajmeh@gmail.com).